

Miljöbilssituationen i Jönköping

*****

8 stjärnor av 10 möjliga

-

En granskning av Gröna Bilister

April 2008

Inledning

Växthuseffekten skenar, med snabba klimatförändringar och allt våldsammare väder som följd. Sverige bidrar till denna utveckling främst genom att trafikens utsläpp av koldioxid ökar. Andra sektors utsläpp har däremot stagnerat eller börjat minska. Statens Institut för Kommunikationsanalys (SIKA) har beräknat att trafiksektorns koldioxidutsläpp kommer att öka med 10 procent till år 2010, jämfört med år 1990. Om trafikens utsläpp istället hålls oförändrade, innebär det enligt samma källa att Sveriges totala koldioxidutsläpp minskar med nio procent.

EU har två konkreta mål med bäring på transporter med personbil:

- 1) Använd mängd förnyelsebara drivmedel ska 2010 uppgå till minst 5,75 procent av den totala marknaden för drivmedel.
- 2) Det genomsnittliga utsläppet av fossil koldioxid från personbilar ska 2010 vara max 120 g/km.

Varje land har ett ansvar att leva upp till målen och målen bör också gälla för det lokala miljöarbetet. Riksdag och regering har också slagit fast att det finns ett sektorsansvar, innebärande att även trafikens koldioxidutsläpp måste minska. Detta är desto viktigare eftersom trafikens utsläpp utgör en betydande andel av de sammanlagda koldioxidutsläppen.

I Jönköping står transporterna för 68 % av koldioxidutsläppen. De senaste åren har utsläppen från trafiken ökat. Den största delen av ökningen står godstransporterna för, men även biltrafikens utsläpp har ökat. I Jönköping förekommer tidvis förhöjda halter av kväveoxider och bensen på vissa centrala gator. Jönköping tar dessa fakta på allvar och arbetar metodiskt och målmedvetet med att minska dessa skadliga utsläpp som påverkar både den globala miljön och Jönköpings lokala stadsluft.

Gröna Bilister granskar vilket ansvar kommuner tar för att minska bilismens miljö- och hälsopåverkan, kombinerat med en granskning av andra tongivande aktörer inom kommunen. Granskningen tjänar som vägledning för de lokala aktörer som vill bidra aktivt till ett bättre lokalt miljöarbete inom bilismens område.

Anders Forsare och Mattias Goldmann

Gröna Bilister

Kommunala mål och visioner

Kommunala mål för trafikens miljöpåverkan innebär inte i sig någon miljöförbättring – det är praktisk handling som räknas och som Gröna Bilister betygsätter. Men vi presenterar ändå de relevanta kommunala målen, eftersom de har betydelse för:

- 1) Medborgare som kan begära att målen uppfylls.
- 2) Miljöengagerade politiker och tjänstemän som kan hänvisa till antagna mål för att driva igenom en miljöriktig trafikpolitik.
- 3) Oppositionspolitiker som kan bevaka att den politiska majoriteten uppfyller avgivna löften och politiskt beslutade åtgärder.
- 4) Journalister som kan kritiskt granska om beslutade mål uppfylls.

I Jönköpings klimatstrategi läser vi:

- Lokal produktion av förnyelsebara bränslen för fordon, främst biogas.
- Underlätta för andra alternativa drivmedel, t.ex. etanol.
- Samhällsplaneringen ska utformas så att behovet av transporter minimeras. Arbetsplatser, dagligvaruhandel, rekreation ska finnas på lämpligt avstånd för cykling och gång. En väl fungerande och utbyggd kollektivtrafik.
- Trafik med buss, tåg, cykel och gång ska prioriteras i samhällsplaneringen.
- Informationsteknologin ska utnyttjas för minskade transporter av människor och gods.
- Kollektivtrafiken ska vara effektiv, attraktiv och av det mest miljövänliga slaget.
- Samordnade godstransporter. Flertalet långväga godstransporter ska ske på järnväg.

Styrdokument kan i vissa fall stanna vid skrivbordet men i Jönköping har man lyckats med att förverkliga målen. Ibland har man kanske längre väg att gå och målen är kanske längre bort än man trott men riktningen är klar och tydlig.

Kommunens bilinnehav

Kommunens eget bilinnehav är av stor betydelse för bilismens totala miljöpåverkan i kommunen, bl.a. för att:

- Kommunbilar går ofta relativt långa sträckor (t.ex. de som används av hemtjänst eller gatukontor), innebärande att miljövinsten per bil är större för dessa fordon än för genomsnittet privatägda.
- Kommunen kan vara föregångare i inköp av miljöfordon och då stimulera den lokala bilhandeln att ta hem och marknadsföra dessa bilar.
- Kommunen köper tillräckliga volymer bilar för att komma förbi ”hönan och ägget situationen”; privatpersoner kan tvingas avstå från att t.ex. köpa en etanolbil därför att det lokalt saknas tankmöjligheter, men kommunen kan med sina fordon stimulera fram att det etableras sådana tankmöjligheter.

- Kommunen serverar normalt sett sina bilar föredömligt, innebärande att det efter ett par år kommer ut miljöbilar i gott skick på andrahandsmarknaden.

Jönköpings kommun exklusive de kommunala bolagen innehar 460 personbilsregistrerade fordon. Av dessa är 102 miljöbilar, motsvarande 22 procent. Av miljöbilarna är 90 gasbilar och 12 etanolbilar.

Inom kommunen finns idag 3 förmånsbilar varav 2 drivs med gas och 1 med etanol.

Jönköping har som mål att andelen fordon med alternativa drivmedel inom kommunens förvaltningar ska öka från 12 % (2006) till minst 60 % år 2010. Samtliga fordon som nyanskaffas ska drivas med biogas där så är teknisk möjligt. År 2015 är målet att samtliga fordon drivas med biogas.

Upphandling av transporttjänster

Genom att ställa miljörelaterade krav när kommunen upphandlar transporter, kan kommunen till en mycket låg kostnad stimulera fram en positiv utveckling. Då t.ex. färdtjänst och skolskjuts vanligen körs av taxibolag, får kraven dessutom effekter på sektorer som kommunen normalt sett inte påverkar. Miljöeffekten blir dessutom stor, eftersom en taxibil i runda tal motsvarar tio privatbilar vad gäller körsträcka och utsläpp.

Jönköpings kommun styr sina inköp av transporttjänster av Miljöstyrningsrådets¹ kriterier. Vad gäller t.ex. drivmedel finns idag inga riktlinjer men nya är på väg att tas fram. Jönköpings kommun sitter med i denna arbetsgrupp.

Det finns även en bilpolicy som säger att vid inköp skall minst 75 % av fordonen vara miljöklassade enligt vägverket.

Utbildning

Genom att lära ut sparsam körning, s.k. ecodriving, kan kommunerna minska sina kostnader för fordonsbränsle, samtidigt som utsläppen minskar och transporterna går något snabbare.

Över 50 kommunanställda i Jönköping har hittills utbildats i sparsam körning och det planeras att utbilda 600 personer till inom den närmsta framtiden.

I Jönköping finns 2 trafikskolor som erbjuder kurser i ecodriving: Egert & Ulfs Trafikskola och Ta Körkort. Dessutom utbildar Bills Buss & Lastbilsförarskola i HeavyEcoDriving.

Stimulans till medborgarna

Huvuddelen av trafikarbetet genomförs inte av kommunen eller leverantörer, utan av kommunens medborgare. För att minska denna del av trafikens miljöproblem, är det viktigt att stimulera medborgarna att göra rätt. Det innebär bl.a. att:

- Medborgarna bör stimuleras att köra miljöbil.

---

¹ <http://www.msr.se/sv/Upphandling/Kriterier/Fordon-och-transporter/>

- Medborgarna bör stimuleras att tanka förnybara bränslen.
- Medborgarna bör informeras om hur man kör snålt och miljövänligt.

Bidrag

Bidrag för inköp av gasfordon finns genom KLIMP-bidrag. Bidraget täcker en del av merkostnaden för inköpet vilket inte kan kombineras med den statliga miljöbilspremién.

Gratis parkering

Som miljöbilsägare i Jönköping erhåller man stora fördelar. För 62,50 kronor per år kan man parkera gratis i stort sett hela Jönköping. Låg avgift och smidigt system tycker vi!

Bilpooler

Studier har visat att man i medeltal minskar sitt bilåkande med ungefär 50 procent när man går med i en bilpool, och en bilpoolsbil ersätter mellan åtta och tolv privatägda bilar.²

I Jönköping har Sunfleet³ en bilpool på Högskolan med 2 miljöbilar som allmänheten har tillgång till.

Det pågår arbete inom Tekniska nämnden med att öka användningen av bilpooler med miljöfordon.

Information och påtryckning

Jönköping har genom sin hemsida mycket god information om kommunens klimatarbete. Man driver projektet Smart trafikant⁴ där man arbetar med hur man bäst väljer färdmedel med mål om ett långsiktigt hållbart resande.

Hemsidan är föredömlig! Bra information om miljöbilar, bidrag och transporter. Man visar t.o.m. hur man tankar en biogasbil med tydliga illustrationer. Bättre kan det inte bli!

Generellt har Jönköping en god kommunikation med sina invånare med tydliga måldokument med konkreta informationsprojekt.

Goda föredömen

Ett sätt för kommunledningen att visa sitt miljöengagemang är att själva köra miljöbil. På så sätt blir de också förebilder för kommuninvånarna. I Jönköping kör Elin Lagerqvist biogasbil, Ann-Marie Nilsson biogasbil och Peter Persson etanolbil.

---

² Se t.ex. <http://www.bilpool.se/index.jsp>.

³ <http://www.sunfleet.com/Hem/Varamiljöbilspooler/Jönköping/tabid/69/Default.aspx>

⁴

<http://www.jonkoping.se/toppmeny/omkommunen/verksamhetochorganisation/forvaltningar/stadsbyggnadskontoret/smarttrafikant.4.7308604a109303e2d1080006467.html>

Bränsletillgång

För att miljöbilen som kan tankas på förnybara bränslen ska ge någon faktisk miljövinst, är det givetvis nödvändigt att den inte tankas med bensin eller diesel. Etanoldrivna bilar (flexifuel), gasdrivna bilar (bifuel) och RME⁵-fordon erbjuder alla denna möjlighet, med borttappad miljönytta som följd. Kommuner kan aktivt medverka till att tankställen etableras, dels genom att själva stå för ett tillräckligt underlag för att något bensinbolag ska erbjuda sig att sälja bränslet (gäller vanligen etanol), dels genom att själv tillverka bränslet (gäller vanligen biogas).

I dagsläget finns 17 tankställen för etanol E85 i Jönköping. Alla de stora bensinbolagen (Jet, Shell, Preem, Statoil, OKQ8, Hydro) erbjuder minst ett etanoltankställe i kommunen.

Jönköping har dessutom 2 gastankstationer till sitt förfogande.

Jönköping arbetar mycket aktivt med etablering av fler gastankstationer. **xx**

Slutsatser och rekommendationer

Jönköpings kommuns miljöbilsarbete är föredömligt. Kommunen får betyget 8 av maximala 10 från Gröna Bilister. Därmed befäster Jönköping som en av Sveriges absolut ledande miljöbilskommuner. Bland det särskilt berömvärda märks:

- Kommunens höga andel miljöbilar.
- Kommunens egen tillverkning av biogas.
- Kommunens föredömliga resepolicy, som nu också gäller tjänstebilar.
- Kommunföreträdares goda föredöme i att själva köra miljöbilar.
- Stimulansen till medborgare och företag att köpa miljöbil, genom gratis parkering för biogas-, etanol- och elbilar.

Gröna Bilister ger fem huvudsakliga rekommendationer till Jönköpings kommun:

1. Öka andelen miljöbilar i den egna fordonsparken, med Vingåkers 96 procent som ett riktmärke.
2. Avveckla förmånsbilarna – andra förmåner än en bil är miljömässigt att föredra.
3. Säkerställ att utbildningen i sparsam körning breddas och systematiseras, med återkoppling och tydlig sammanställning av resultaten.
4. Intensifiera arbetet med att öka antalet gastankstationer.
5. Inför en bilpool med miljöbilar som även är öppen för allmänheten.

Denna rapport är framtagen av Gröna Bilister och är baserad på enkätsvar från Jönköpings kommun, företrädd av Eva Göransson, Agenda 21-samordnare. För ytterligare information kontakta Anders Forsare, anders.forsare@gronabilister.se, eller mattias.goldmann@gronabilister.se. Se även www.gronabilister.se.

---

⁵Rapsmetylester, en förädlad form av rapsolja.